

El programa centres educatius promotors de la salut (CEPS)

Elena Tejera (Conselleria de Salut)

Maria Ramos (Conselleria de Salut)

Margalida Serra (Conselleria d'Educació i Formació Professional)

RESUM

La promoció i l'educació per a la salut esdevé un element central a l'àmbit educatiu actual i, per tant, requereix un tractament transversal a totes les etapes educatives i un compromís de tots els components de la comunitat educativa, de l'entorn escolar, de l'Administració educativa i sanitària i del conjunt de la societat. El Programa Centres Educatius Promotors de la Salut (CEPS) ha impulsat, des de 2014, el treball en promoció de la salut, els projectes de salut i les comissions de salut en centres educatius de les Illes Balears, i ha facilitat la formació permanent del professorat per a l'adquisició de coneixements i actituds en promoció i educació per a la salut en matèria educativa i la transferència a l'aula i al centre.

RESUMEN

La promoción y la educación para la salud se convierte en un elemento central en el ámbito educativo actual y, por tanto, requiere un tratamiento transversal en todas las etapas educativas y un compromiso de todos los componentes de la comunidad educativa, del entorno escolar, de la Administración educativa y sanitaria y del conjunto de la sociedad. El Programa Centros Educativos Promotores de la Salud (CEPS) ha impulsado, desde 2014, el trabajo en promoción de la salud, los proyectos de salud y las comisiones de salud en centros educativos de las Islas Baleares, y ha facilitado la formación permanente del profesorado para la adquisición de conocimientos y actitudes en promoción y educación para la salud en materia educativa y la transferencia al aula y al centro.

I. INTRODUCCIÓ

Els poders públics han de promoure el foment de la promoció de la salut.

El Ministeri de Sanitat, Consum i Benestar Social; el Ministeri d'Educació i Formació Professional, a escala estatal; i la Conselleria de Salut i Consum, i la Conselleria d'Educació i Formació Professional, a escala autonòmica, comparteixen l'objectiu comú de fomentar la promoció i l'educació per a la salut, un objectiu recollit a les normes legals i reglamentàries significatives, tant en l'àmbit sanitari com en l'àmbit educatiu, així com a la normativa de la Unió Europea.

La societat actual concedeix una gran importància a l'educació que reben els seus infants i joves, en la convicció que en depenen tant el benestar individual com el col·lectiu. Per garantir una educació de qualitat per a tots els ciutadans, és imprescindible el compromís de tots els components de la comunitat educativa i del conjunt de la societat.

Per tenir salut, s'ha de viure de forma saludable. Però mantenir un estil de vida saludable no és només, com podria semblar, una decisió individual, sinó que està condicionada socialment: el poble, el barri, l'escola, la família, el grup d'amistats... són factors que tenen influència sobre la salut i fan que els problemes siguin complexos i s'hagin d'abordar des del punt de vista de la salut pública i des del marc de la promoció de la salut.

L'Organització Mundial de la Salut (OMS) considera que les escoles són institucions privilegiades per al benestar dels infants, perquè són el lloc on les persones adquireixen bona part dels seus coneixements fonamentals i on adquireixen estils de vida i de relació que marcaran el seu futur com a adults. La promoció de la salut en l'àmbit educatiu contribueix a fer que els grups de població més jove, independentment de factors com la classe social, el gènere o el nivell educatiu assolit per pares, mares o altres figures parentals, desenvolupin una vida més saludable, aprenguin d'una forma més efectiva i se sentin connectats amb la seva escola i amb les persones adultes que hi són a prop.

La Llei orgànica 3/2020, de 29 de desembre, per la qual es modifica la Llei orgànica 27/2006, de 3 de maig, d'educació (LOMLOE), estableix que en el currículum de totes les etapes educatives, de manera transversal, s'ha de treballar l'educació per al consum responsable, el desenvolupament sostenible, l'educació per a la salut, inclosa l'afectivosexual, l'educació emocional, i s'han de fomentar l'activitat física, l'esport i l'alimentació com a mitjans per afavorir el desenvolupament personal i social. Estableix, també, que els poders públics han de prioritzar l'atenció al conjunt de factors que afavoreixen la qualitat de l'ensenyament, especialment, la formació del professorat, el treball en equip, la dotació de recursos educatius, les condicions ambientals i de salut del centre escolar i del seu entorn. També marca com a objectius que el sistema educatiu prioritzi el desenvolupament de la competència digital dels estudiants de totes les etapes educatives i insistint en la bretxa digital de gènere i, també, que reforci l'equitat i la capacitat inclusiva del sistema per tal d'atendre les persones en situació de més vulnerabilitat.

En tots els centres educatius, d'una manera o altra, s'han treballat i es treballen temes de salut; des d'accions puntuals i iniciatives personals del professorat a intervencions sistematitzades, incloses en el Projecte Educatiu de Centre i liderades per l'equip directiu, i a les programacions didàctiques de les diferents àrees o matèries curriculars. El Pla quadriennal de formació permanent del professorat 2016-2020 de la Direcció General de Primera Infància, Innovació i Comunitat Educativa va marcar el canvi de paradigma de la formació permanent del professorat: passar de la formació permanent com una activitat individual a la formació en equip dels docents, incloure la transferència a l'aula i al centre dins l'activitat formativa i basar el desenvolupament de la formació en la pràctica reflexiva i compartida. I l'actual Pla quadriennal de formació permanent del professorat 2020-2024 té com a finalitat donar continuïtat a aquest canvi de paradigma i, sobretot, consolidar-lo.

La promoció de la salut es basa a combinar l'elaboració de polítiques saludables, la creació d'entorns afavoridors de la salut, el reforç de l'acció comunitària, el desenvolupament d'habilitats personals per a la vida i la reorientació dels serveis sanitaris. Consisteix a donar eines a les persones i als grups de persones perquè tinguin més control sobre la pròpia salut, per tal de poder millorar-la i per contribuir a la reducció de les desigualtats socials en salut per mor del gènere, la condició socioeconòmica i la cultura o el lloc de procedència.

L'evidència de l'eficàcia de la promoció de la salut en l'àmbit educatiu diu que els centres educatius són llocs rendibles per a les intervencions d'educació i promoció de la salut, tot i que no es pot esperar que solucionin tots els problemes de salut i socials de forma aïllada, sense tenir en compte altres formes d'acció de salut pública, com la regulació, per exemple. Els abordatges globals, que treballen diferents temes de manera sostinguda en el temps, amb intervencions relacionades amb

l'activitat essencial dels centres educatius i adequadament dotats de recursos, són els que tenen més probabilitats de ser efectius.

L'evidència científica suggereix que la promoció de la salut en els centres educatius prové d'actuacions sobre eixos temàtics específics, especialment en benestar emocional i en alimentació saludable i vida activa.

Així, els programes de benestar emocional connecten l'alumnat amb el professorat, amb les famílies i amb la comunitat, reforçant relacions respectuoses i de suport entre si i ajudant a crear un sentiment de comunitat a l'escola; redueixen les conductes inapropiades a classe, les conductes agressives i l'abandonament escolar; ajuden a disminuir l'ansietat i la depressió i ajuden a prevenir altres conductes que poden estar vinculades a l'estrès emocional, com per exemple l'alimentació o el consum de drogues. Per això, el benestar emocional ha de ser un component de totes les iniciatives.

Respecte a alimentació saludable i vida activa, l'activitat física al centre educatiu millora la motivació de l'alumnat, té efectes positius sobre el nombre d'hores dedicades a les pantalles i també s'ha demostrat que hi ha una correlació directa entre l'activitat física que es fa a l'escola i l'activitat física que es fa després a l'etapa adulta. Els programes d'alimentació saludable incrementen els coneixements de l'alumnat, i alguns programes han mostrat un increment modest en el consum de verdura i fruita; se'n beneficien més les al·lotes.

Els programes de salut afectiva i sexual afavoreixen l'adquisició d'habilitats i actituds per viure la sexualitat com a plaer, de forma satisfactòria, segura i respectuosa.

Quant als programes de prevenció d'addiccions, s'ha observat que han produït un retard breu de l'inici i una reducció del consum, sobretot de tabac, més que d'alcohol i altres drogues.

Els programes de seguretat i prevenció de riscos tenen un ventall ampli d'actuacions i disposen de suficient evidència d'efectivitat en prevenció d'accidents i lesions no intencionades, en la promoció de l'ús segur i crític de les tecnologies de la informació i la comunicació, en seguretat alimentària i en la creació d'entorns escolars segurs, saludables i sostenibles.

Els centres educatius poden constituir-se en centres promotors de la salut quan apliquen intervencions de promoció de la salut de forma eficaç, des d'un abordatge global i fomentant la participació de tota la comunitat educativa (alumnes, famílies, docents i personal no docent), així com dels serveis i les entitats de l'entorn (serveis sanitaris, serveis municipals i altres), per crear un entorn físic i psicosocial que doni suport a la dimensió curricular i extracurricular del centre.

En aquest sentit, cal destacar el paper de la formació permanent davant els reptes de l'educació. La formació permanent del professorat ha de facilitar i ajudar els docents a dur endavant les actuacions necessàries per a la millora i la transformació dels seus centres. S'ha constatat que els programes de formació permanent del professorat generen un impacte positiu en el rendiment acadèmic de l'alumnat; per tant, s'ha de facilitar al professorat l'adquisició dels coneixements i actituds en matèria de salut a l'àmbit educatiu. Perquè les accions en EPS tinguin èxit, s'han de dissenyar actuacions

que tinguin en compte, des del principi, que l'alumne és protagonista del seu propi aprenentatge i que s'atenen les necessitats de tots els infants i joves. Per tant, cal tenir en compte els interessos i les motivacions de l'alumnat en dissenyar-les; han de ser rellevants i significatives i han de propiciar metodologies actives i el treball entre iguals.

Una de les assignatures pendents és aconseguir la implicació de les famílies en temes de promoció de salut; és important cercar noves formes d'arribar-hi per sensibilitzar-les en el seu paper actiu com a agents i models de salut.

Els centres de salut són una referència imprescindible per a l'EPS en els centres educatius.

És important que els centres educatius coneguin els recursos locals al seu abast (ajuntament, serveis socials i altres entitats) i que estableixin la coordinació necessària per dur a terme actuacions conjuntes.

En aquest context, la Comissió Tècnica de Promoció i Educació per a la Salut a les Illes Balears posa en marxa el Programa CEPS el curs 2014-15, i la Conselleria d'Educació i Formació Professional llança una convocatòria anual perquè els centres educatius puguin participar en el programa.

2. QUÈ ÉS EL PROGRAMA CEPS

Es tracta d'un programa que impulsen conjuntament la Conselleria d'Educació i Formació Professional i la Conselleria de Salut i Consum, i segueix els estàndards de la Xarxa Europea d'Escoles Promotores de Salut.

El Programa Centres Educatius Promotors de la Salut (CEPS) es basa en la integració i sistematització de la promoció de la salut als centres educatius i en el desenvolupament d'un model organitzatiu de centre participatiu que inclou tota la comunitat educativa i estableix vincles amb els recursos del seu entorn. El Programa pretén potenciar les competències de l'alumnat per aconseguir un desenvolupament personal, relacional i ambiental adequats i saludables, i convertir el centre educatiu en un entorn afavoridor per a la salut i el benestar. Consisteix a treballar els principals eixos temàtics relacionats i abordar-los de manera transversal en les àrees d'intervenció pedagògica i de gestió del centre educatiu.

Els principals eixos temàtics són:

- **Alimentació saludable i vida activa:** promoure l'alimentació saludable basada en la dieta mediterrània i l'activitat física.
- **Benestar i salut emocional:** dissenyar entorns de convivència positiva d'aprenentatges coeducatius i generar, mitjançant estratègies organitzatives i curriculars, les condicions de convivència que articulin un entorn segur que permeti a tot l'alumnat generar expectatives de benestar i que configuri entorns de pau.

- **Educació afectiva i sexual:** oferir una educació afectiva i sexual integral, amb perspectiva de gènere, que atengui la diversitat sexual, les diferents identitats de gènere i la diversitat familiar, i promoure l'establiment de relacions positives, saludables i igualitàries.
- **Prevenió de les addiccions:** desenvolupar programes d'educació per a la salut envers el consum de drogues o altres substàncies/conductes amb capacitat additiva, així com impulsar un bon ús de les tecnologies digitals i prevenir els riscos que es puguin derivar del seu ús.
- **Seguretat i prevenció de riscos:** definir els protocols per al tractament de l'alumnat amb problemes de salut al centre educatiu (farmaciola, atenció als alumnes amb malalties cròniques, malalties transmissibles, seguretat alimentària i nutrició, etc.), els plans d'actuació per garantir la seguretat i prevenir riscos (manteniment, plans d'emergència, control de plagues, etc.) i l'ús segur i crític de les tecnologies de la informació i la comunicació.

Per tal d'integrar la promoció de la salut i que aquest programa tingui èxit, es treballa no només en els diferents temes relacionats amb la salut sinó també en les següents àrees d'intervenció:

- **Projecte Educatiu de Centre: integració dels objectius de promoció i educació de la salut** en els documents institucionals (PEC, PdD, PGA, projecte de salut...) i en la cultura de centre.
- **Entorn físic** del centre: actuacions de tipus estructural que afavoreixen l'equitat, la coeducació, la sostenibilitat i el benestar físic i emocional, és a dir, actuacions que afavoreixin que l'opció saludable sigui la més fàcil.
- **Ambient social del centre:** actuacions que afavoreixen un bon clima de convivència i relacions interpersonals positives.
- **Competències per a la vida:** planificació curricular i treball a l'aula centrat en les necessitats de l'alumnat, l'atenció a la diversitat, la coordinació docent i un clima profitós d'aprenentatge.
- **Relacions amb la comunitat:** planificació i gestió de les relacions amb els diferents agents interns (famílies, alumnes...) i amb els serveis externs (centres educatius, ajuntament, serveis socials, centre de salut...).
- **Equip de centre:** actuacions que promocionen la salut i el benestar de tot el personal de centre i afavoreixen un clima de treball harmoniós, que potencien una organització basada en el lideratge distribuït, ja que augmenta la col·laboració i el treball en xarxa dels seus membres.

Com a programa d'innovació i formació educativa, el Programa CEPS inclou **formació permanent per al professorat** que, per una banda, aborda el model CEPS i com elaborar un projecte de salut, i, per l'altra, aprofundeix en cada un dels cinc eixos temàtics que es treballen en el Programa CEPS.

3. A QUI VA DIRIGIT

Poden participar en el Programa CEPS tots els centres educatius sostinguts amb fons públics dependents de la Conselleria d'Educació, Universitat i Recerca de les Illes Balears que imparteixen educació infantil, educació primària i educació secundària obligatòria.

4. OBJECTIUS

Objectiu general

Integrar la promoció de la salut en els centres educatius a través d'un projecte de salut i benestar i amb la participació de tota la comunitat educativa, per tal de millorar-los en els infants, el jovent i les persones adultes de les Illes Balears, les seves famílies i les comunitats on viuen i on hi ha els centres educatius.

Objectius específics

- a) Impulsar l'educació per a la salut en el desenvolupament curricular dels centres educatius de les Illes Balears.
- b) Promoure els projectes de salut en els centres educatius facilitant recursos informatius, formatius i educatius per aconseguir unes millores en els hàbits saludables que puguin ser mesurables i avaluables.
- c) Propiciar l'autonomia dels centres a la recerca de pràctiques educatives innovadores que contribueixin al desenvolupament de les competències de tot l'alumnat.
- d) Afavorir l'intercanvi d'experiències entre els centres que desenvolupen el Programa Centres Educatius Promotors de la Salut.
- e) Impulsar la participació i la implicació activa de la comunitat educativa en intervencions de promoció de la salut als centres educatius i a l'entorn.

5. EN QUÈ CONSISTEIX EL PROGRAMA

El Programa CEPS comença amb l'acceptació del claustre de participar en el programa i amb la creació de la comissió de salut al centre educatiu, que és l'encarregada de coordinar el programa i d'elaborar el projecte de salut escolar on es recullen els objectius i les actuacions de promoció de la salut que es duren a terme al centre, amb la participació de la comunitat educativa.

Comissió de salut del centre educatiu

Els centres educatius constitueixen una comissió de salut amb representants de l'equip directiu, de l'equip docent, de les famílies, del personal no docent, de l'alumnat, del centre de salut de referència, així com dels serveis socials i altres recursos comunitaris.

Les funcions de la comissió de salut són:

- Nomenar un docent de la comissió com a persona coordinadora de salut del centre, que pot ser la persona coordinadora del Programa CEPS.
- Elaborar el projecte de salut per tal d'assolir els objectius del Programa Centres Educatius Promotors de la Salut.
- Promoure la inclusió d'activitats d'educació per a la salut dins les programacions didàctiques, com a tema transversal.
- Vetllar per l'atenció de l'alumnat que precisa atenció sanitària al centre educatiu.
- Facilitar la coordinació del centre educatiu amb el centre de salut de referència i amb les altres institucions i entitats que col·laboren en el disseny i la implantació del projecte de salut.
- Elaborar la memòria bianual del Programa CEPS.
- Complir les funcions dictades per a la coordinació i el funcionament amb relació a les mesures excepcionals de prevenció i contenció de la COVID-19.

El projecte de salut escolar

La comissió de salut ha d'elaborar el projecte de salut escolar del centre per a dos cursos escolars. Prèviament, s'ha de fer l'anàlisi de la situació, del context social de barri, del recull de les actuacions i activitats que ja es duen a terme en el centre educatiu i de la prioritització dels eixos temàtics que s'han de treballar per tal de donar resposta a les necessitats de l'alumnat i de tota la comunitat educativa.

L'anàlisi de la situació permet valorar quines actuacions i quines estratègies organitzatives estan consolidades al centre i quines necessiten treballar-se.

El projecte de salut escolar ha de procurar ser:

- **Integral**, basat en el concepte de salut des d'un punt de vista holístic com un estat d'harmonia i de benestar físic, mental, social i en relació amb el seu entorn, natural i urbà, de manera que atén la persona en la seva globalitat i potència i en totes les seves competències.

- **Interdisciplinari**, basat en la coordinació i col·laboració amb la resta dels plans, programes i projectes de centre per aconseguir els objectius comuns, consensuats i compartits pel claustre, i amb el compromís de totes les persones implicades per a la presa de decisions i accions. Per a això, és important la coordinació de la comissió de salut amb les altres comissions del centre (coordinació pedagògica, coeducació, convivència, mediambiental, equip de suport, primera infància i equip d'orientació educativa...) i altres entitats col·laboradores.
- **Participatiu**, fomentant la participació de tota la comunitat educativa, així com la d'altres entitats.
- **Flexible**, capaç d'adaptar-se i respondre adequadament als canvis produïts en el centre educatiu, en la comunitat educativa, en la societat, institucions col·laboradores, etc.

Una vegada finalitzat el desenvolupament del programa, cada centre educatiu ha de fer la memòria del programa.

Guardó CEPS

Es pot sol·licitar l'atorgament o la renovació del Guardó CEPS, que és un reconeixement als centres educatius que des de diferents àmbits han fet feina per a la promoció de la salut i el benestar de tota la comunitat educativa durant dos cursos escolars consecutius, i que es comprometen a continuar amb el Programa CEPS almenys dos anys consecutius més.

Subvencions

La Direcció General de Salut Pública i Participació (DGSPiP) inclou una línia específica d'ajudes per als centres educatius promotors de la salut, on es valora la participació de la comunitat educativa i d'altres agents socials, així com la contribució del projecte a la igualtat de gènere i a l'equitat en salut.

Jornades CEPS

La Conselleria d'Educació i Formació Professional i la Conselleria de Salut i Consum han organitzat bianualment unes jornades CEPS amb l'objectiu de crear un espai de trobada i reflexió entre els professionals de l'educació, sanitaris i altres agents comunitaris sobre els valors i les estratègies que promouen la salut i el benestar en els centres educatius, per difondre i promoure el Programa Centres Educatius Promotors de la Salut, facilitar l'intercanvi d'experiències dels centres que han participat en el Programa CEPS i donar a conèixer les bones pràctiques de promoció de la salut en els centres educatius de les Illes Balears. La situació provocada per la COVID-19 i les mesures decretades per l'estat d'alarma han suposat una aturada en l'organització de les Jornades.

Eines disponibles per desenvolupar el Programa CEPS:

- **Qüestionari d'anàlisi**

Es tracta d'una eina per fer l'anàlisi de situació del centre que permeti determinar les necessitats i prioritats de la comunitat educativa, que ajuda a identificar l'estat de salut i benestar del centre, quines àrees s'han de millorar i què es vol aconseguir. https://www.caib.es/sistrafront/sistrafront/protected/irAPaso.do?&ID_INSTANCIA=eeb31b5eb1e49473267bac6d61c91413

- **Catàleg de recursos EducaSalut**

Es tracta d'un banc de recursos d'educació per a la salut distribuïts per poder treballar sobre cada un dels eixos temàtics. <http://www.caib.es/sites/educasalut>

- **CEPS-el joc de taula**

Es tracta d'una eina per aprendre a pensar i per reflexionar sobre el model CEPS que pretén facilitar el pas del diagnòstic inicial del centre al projecte de salut, i permet explorar diferents maneres de fer-ho. Està dissenyat com una eina per reflexionar, mantenir converses significatives i contribuir a la presa de decisions. http://www.caib.es/sites/ceps/ca/el_joc/

- **CEPS.CAIB.ES**

Espai virtual per trobar informació, documentació i enllaços d'interès relacionats amb el Programa Centres Educatius Promotors de la Salut de les Illes Balears. http://www.caib.es/sites/ceps/ca/portada_ceps/?campa=yes

- **EinaSalut**

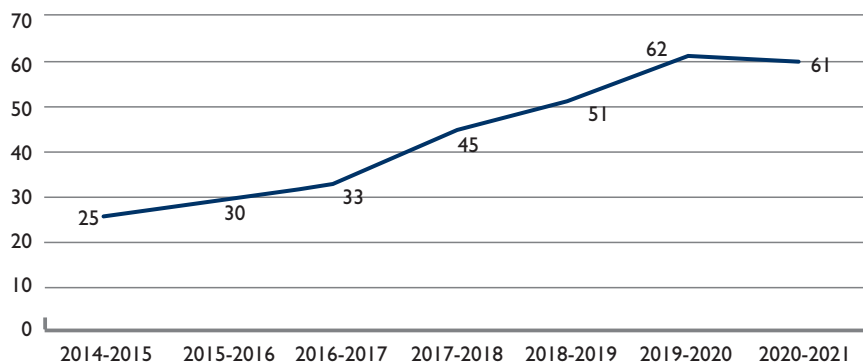
En aquests moments, el Servei de Promoció de la Salut de la Direcció General de Salut Pública i Participació crea una plataforma web, EinaSalut, on hi ha un espai específic per als centres CEPS que pretén, principalment, afavorir l'intercanvi de bones pràctiques i experiències entre els centres, així com assessorar i oferir eines als centres per avaluar els seus projectes de salut. Estarà disponible a partir del curs 2021-22.

6. RESULTATS

Entre els cursos 2014-15 i 2020-21, 90 centres educatius han participat en el Programa CEPS. Un 24% varen abandonar, principalment després del primer any de participació.

Per tipus de centre, la categoria més nombrosa són els instituts d'educació secundària, que representen el 44% dels centres; seguits dels centres d'educació infantil i primària, amb el 23,8%. El 82,1% dels centres eren públics, i el 17,9%, concertats.

GRÀFIC I: NOMBRE DE CENTRES EDUCATIUS AL PROGRAMA CEPS

Tipus de centre educatiu	Nre.	%
Educació infantil (EI)	7	7,8
Centre d'educació infantil (CEI)	1	1,1
Centre d'educació infantil i primària (CEIP)	22	24,4
Institut d'educació secundària (IES)	39	43,3
Centre d'educació de persones adultes (CEPA)	4	4,4
Centre concertat (CC)	17	18,9
TOTAL	90	100,0

El 38% dels centres han demanat i rebut una subvenció de la DGSPiP en alguna de les tres convocatòries que hi ha hagut fins ara (2017-2018, 2018-2019 i 2019-2020).

Un de cada tres centres ha rebut el guardó CEPS.

Durant el curs escolar 2018-19, la Direcció General de Salut Pública i Participació va avaluar el programa combinant metodologies quantitatives i qualitatives, a partir de tota la documentació i bases de dades disponibles en relació amb els centres que participaren en el Programa CEPS entre els cursos 2014-15 i 2018-19.

Entre els resultats més destacats hi ha:

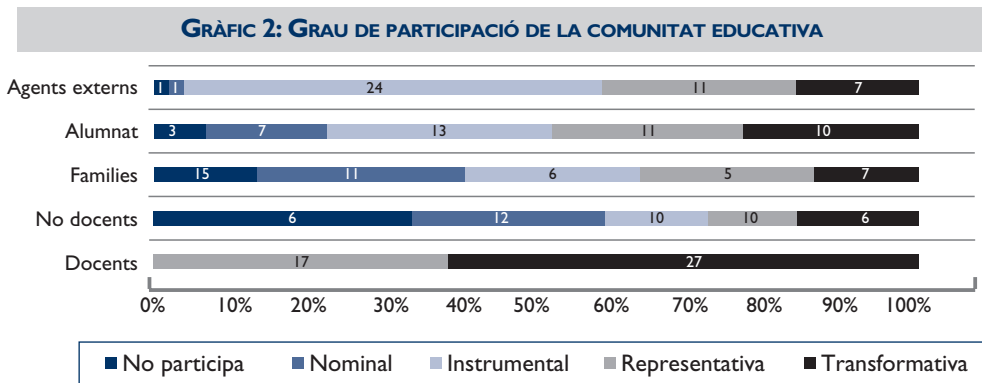
- **Comprensió del model CEPS**

La majoria dels centres tenen una visió àmplia i global de la salut, que han integrat en la missió i visió del centre. Entenen que el Programa CEPS requereix la participació de tota la comunitat educativa i, sobretot, que es necessita temps per aconseguir resultats.

Els centres educatius que han participat ininterrompudament en el Programa CEPS des dels seus inicis manifesten, a la Memòria del Programa CEPS 2020-21, que valoren molt positivament els resultats obtinguts amb el desenvolupament del programa, sobretot en hàbits d'alimentació saludable, en la disminució dels conflictes a partir del treball de l'educació emocional a l'aula, i que les famílies coneixen els hàbits saludables que promouen els centres.

• **Participació de la comunitat educativa**

Es va mesurar el grau de participació de la comunitat educativa, d'acord amb la classificació de Sara White, com a gens de participació, participació nominal (funció de legitimació), instrumental (com a mitjà per...), representativa (s'escolta la seva veu) o transformativa (empoderament). La participació del professorat destaca sobre la participació de la resta dels agents.

La implicació de l'equip directiu i la coordinació de la comissió de salut amb altres comissions i programes són elements clau.

La participació de les famílies és un punt feble. S'han identificat experiències innovadores de col·laboració amb altres recursos locals, com són les comissions de salut municipals, que permeten contactar amb els diferents recursos locals, mobilitzar les famílies i aconseguir ajudes de diferents tipus.

L'alumnat participa en els projectes de salut: elaborant materials, proposant activitats, desenvolupant-les o col·laborant en la seva organització.

En alguns centres, l'alumnat forma part de la comissió de salut o està organitzat en juntes de delegats, però queda pendent el repte que participin en el disseny i l'avaluació dels projectes.

Quasi la meitat dels centres presenten algun tipus de resultat en salut, relacionat principalment amb l'eix d'alimentació saludable i vida activa. Algun centre també presenta indicadors relacionats amb altres eixos del Programa CEPS, com benestar emocional o prevenció d'addiccions. Alguns centres incorporen l'equitat en la seva valoració del projecte.

- **Qualitat del programa**

Quant a la qualitat dels projectes de salut revisats, el 40,9% són de qualitat alta, el 50% de qualitat mitjana, i el 9,1% de qualitat baixa.

S'ha observat un percentatge més elevat de centres amb projectes de qualitat alta en: aquells que han rebut guardó; han rebut alguna subvenció; inclouen un objectiu de no deixar ningú enrere, on la comissió de salut interacciona amb altres comissions; amb participació transformativa dels professionals docents o participació almanco instrumental dels agents externs; quan el projecte parteix d'una anàlisi crítica dels problemes de salut; que tenen relació amb el centre de salut o amb altres serveis sanitaris; que fan alerta escolar; que no centren les seves actuacions en xerrades i que presenten resultats en salut o en convivència.

Les variables que presenten una associació significativa estadísticament són: haver rebut una subvenció (0,029); la participació transformativa dels docents (0,029) o almanco instrumental dels agents externs (0,004), i presentar resultats en salut (0,001).

7. REPTES

A partir del que s'observa en l'avaluació duta a terme, en el seguiment dels centres i de les demandes transmeses pels professionals que han participat en el programa al llarg d'aquests cursos, s'identifiquen alguns aspectes que suposen un repte per a la millora del programa:

- Trobar fórmules de coordinació entre la comissió de salut amb les altres comissions i els coordinadors dels altres programes que es desenvolupin en el centre educatiu, en el marc dels Objectius de desenvolupament sostenible.
- Introduir la promoció de la salut, amb la perspectiva d'equitat en salut, com a eix temàtic transversal.
- Oferir eines per a l'avaluació de resultats dels projectes de salut escolar.
- Potenciar l'intercanvi d'experiències entre centres educatius mitjançant la creació d'una xarxa de CEPS.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

Cabeza, E.; Ramos, M.; March, S.; Núñez, C.; Vidal, C.; Font, M.A.; Moreno, L.; Cáceres, Y.; Miguélez, A. Fem salut, faig salut. Estratègia social de promoció de la salut a les Illes Balears 2016-2026. Palma: Direcció General de Salut Pública i Participació, 2019. Disponible a: <https://www.caib.es/sites/promocionsalut/ca/portada/>.

Carta de Ottawa. 1ª Conferencia de Promoción de la Salud. Organización Mundial de la Salud. Disponible a: <https://www.paho.org/hq/dmdocuments/2013/Carta-de-ottawa-para-la-apromocion-de-la-salud-1986-SP.pdf> [consultat el 03/08/20].

Dadaczynski, K.; Paulus, K.; Paulus, P.; de Vries, N.; de Ruiter, S.; Buijs, G. HEPS Inventory Tool. An inventory tool including quality assessment of school interventions on healthy eating and physical activity. Disponible a: <https://www.schoolsforhealth.org/sites/default/files/editor/Teachers%20resources/heps-inventory-tool-english.pdf> [consultat el 03/08/20].

El enfoque Innov8 para examinar los programas nacionales de salud para que nadie se quede atrás. Manual técnico. Washington, D. C.: Organización Panamericana de la Salud; 2017. Licencia: CC BY-NC-SA 3.0 IGO. Disponible a: http://iris.paho.org/xmlui/bitstream/handle/123456789/34933/9789275319772_spa.pdf?sequence=1&isAllowed=y [consultat el 03/08/20].

Programa CEPS per als centres educatius. Disponible a: http://www.caib.es/sites/ceps/ca/portada_ceps/contenido.do?idsite=9885&cont=118261 [consultat el 03/08/20].

Stewart, M.; Barnekow, V.; Rivett, D. The European Network of Health Promoting Schools. The alliance of education and Health. WHO Regional Office for Europe, the European Commission and the Council of Europe, 1999. Disponible a: https://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0004/252391/E62361.pdf?ua=1 [consultat el 03/08/20].

White SC. Depoliticising development: the uses and abuses of participation. *Development in Practice*, 1996; 6(1): 6-15. Disponible a: <https://oxfamilibrary.openrepository.com/bitstream/handle/10546/121451/bk-development-ngos-civil-society-010100-en.pdf?sequence=8#page=143> [consultat el 03/08/20].

Young, I.; St. Leger, L.; Buijs, G. Background paper SHE Factsheet 2: School Health promotion: Evidence for effective action. Utrecht: CBO, 2013. Disponible a: <https://www.schoolsforhealth.org/sites/default/files/editor/fact-sheets/she-factsheet2-background-paper-school-health-promotion-evidence.pdf> [consultat el 3/08/20].

Plan estratégico de salud escolar y estilos de vida saludable: <https://sede.educacion.gob.es/publiven-ta/plan-estrategico-de-salud-escolar-y-estilos-de-vida-saludable-2016-2020/educacion-salud/22124>

Anderson, P.; Black, D.; Breeze, E. et al. The Evidence of Health Promotion Effectiveness: Shaping Public Health in a New Europe [en línia]. (2000). Disponible a: http://www.msc.es/profesionales/saludPublica/prevPromocion/docs/Parte_2.pdf

Llei orgànica 3/2020, de 29 de desembre, per la qual es modifica la Llei orgànica 27/2006, de 3 de maig, d'educació: <https://www.boe.es/eli/es/lo/2020/12/29/3/dof/cat/pdf>

Pla quadriennal de formació permanent del professorat 2020-2024: <https://www.caib.es/govern/sac/fitxa.do?codi=4383494&coduo=944173&lang=ca>